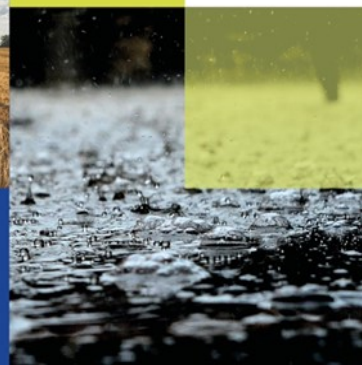

Duurzaam DOEN!

Gemeente Twenterand

AGENDA

TWENTERAND

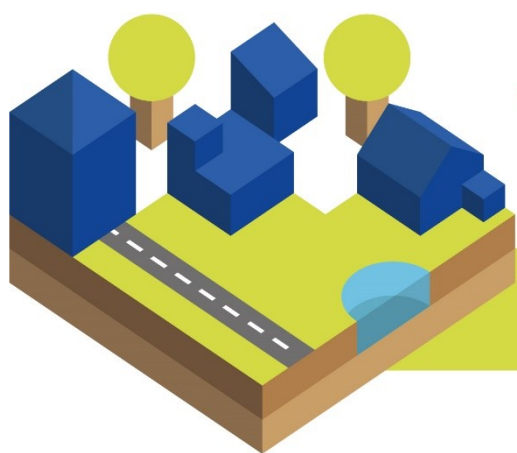
SAMEN

DUURZAAM DOEN

WERKPROGRAMMA 2019

Agenda voor duurzame energie, circulaire
economie en klimaatbestendigheid

gemeente
Twenterand

Duurzaam DOEN!

Werkprogramma Agenda Duurzaam Twenterand 2019¹

Inhoud

Inleiding.....	4
Uitvoering (3 thema's).....	4
Thema Circulaire Economie.....	5
Thema Klimaatbestendig.....	6
Thema Energietransitie	7
Thema overstijgende ambities	8
Samenwerking is essentieel: Samenwerken vormgeven door te doen (Samen Duurzaam Doen!)....	9
Gemeente Duurzaam	10
Organisatie en Monitoring voortgang.....	11
Middelen	11

¹ Het ontwikkelprogramma loopt van 2018 – 2022. In dit Werkprogramma ligt de focus op het jaar 2019.

Werkprogramma Agenda Duurzaam Twenterand 2019

Inleiding

In opdracht van de gemeenteraad zijn we in 2017 gestart om de nieuwe Agenda Duurzaam Twenterand op te stellen in nauwe samenwerking met raad, inwoners en ondernemers, partnerorganisaties en medewerkers. Doel was een heldere, doelgerichte en publieksvriendelijke agenda waarbij inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties graag een bijdrage leveren aan de inhoud en de uitvoering: "een Agenda van en voor Twenterand".

Het Koersdocument Agenda Duurzaam Twenterand is in maart 2018 opgeleverd na een intensief traject waarin meer dan 250 mensen hebben meegedacht hoe lokaal in Twenterand te komen tot:

- Een klimaatbestendige gemeente in 2050
- Een energieneutrale gemeente in 2050
- Een circulaire economie in 2050

Voor deze 3 thema's zijn ideeën, voorstellen en acties aangedragen en daarnaast (thema-overstijgend):

- Om "Samen Duurzaam Doen" in Twenterand inhoud en vorm te geven o.a. samen met lokale initiatiefnemers
- Wat de gemeentelijke organisatie zelf (als voorbeeld) kan doen

In de eindbijeenkomst met deelnemende ondernemers, inwoners en partnerorganisaties op 22 februari 2018 hebben we enkele eerste prioriteiten binnen de actielijnen bepaald. Werken aan bewustwording, goede voorbeelden en kennis delen en samenwerken werden bij alle thema's genoemd. De meedenkende ondernemers, inwoners en organisaties willen samen met de gemeente werken aan de uitvoering.

Op verschillende momenten tijdens het traject is de raad uitgenodigd betrokken te zijn bij de ontwikkeling van de Agenda. Op 13 april 2018 is het Koersdocument ter kennisname aan de raad aangeboden. Het coalitieakkoord 2018 – 2022 (Kernachtig & veranderend Twenterand) heeft een stevige duurzaamheidsambitie neergezet, duurzaamheid is zelfs genoemd als een van de pijlers in een veranderende bestuursstijl. Het Koersdocument met de lange termijn doelen voor een duurzamer Twenterand is vertaald naar uitvoering met concrete activiteiten en een aanpak (Werkprogramma).

Uitvoering (3 thema's)

Om invulling te geven aan de ambities wordt tegelijk met het ter vaststelling aanbieden van de Agenda Duurzaam Twenterand ook dit werkprogramma 2018 -2022 vastgesteld, met focus op het jaar 2019. De looptijd is 2018 – 2022, gelijk met de coalitieperiode. Het werkprogramma is na de verkiezingen uitgewerkt door te kijken naar de benodigde uitvoeringskosten, zodat ambitie, tempo en uitvoering in balans zijn.

- *Wat is er nodig aan organisatie en middelen om de ambities en uitvoeringsacties waar te maken? We hebben geïnventariseerd wat er al beschikbaar is aan bestaande capaciteit in de organisatie en budgetten en hoe we dat zo slim mogelijk kunnen inzetten.*
- *Waar is eventueel extra budget nodig en hoe kunnen we koppelkansen en cofinancieringsmogelijkheden optimaal benutten?*
- *Ook is uitgewerkt hoe we de voortgang willen monitoren. Door de stand van zaken te monitoren en regelmatig te evalueren houden we bij hoe ver we zijn en of het ontwikkelprogramma bijstelling vraagt.*
- *Besluitvorming over de prioriteit van het onderwerp en de eventueel extra inzet van middelen is aan het nieuwe bestuur. Niet alles kan en hoeft tegelijk. De agenda en de uitvoering moet worden gezien als ontwikkelprogramma met een dynamisch karakter. Richtingen en ambities*

zijn beschreven, maar er is ook ruimte om acties en projecten te kunnen vertragen, versnellen, anticiperen en bij te sturen.

De uitvoering zal praktisch te realiseren moeten zijn, gezien de (beperkt) beschikbare middelen. Door samen te werken met partners proberen we een versnelling op gang te brengen. In dit werkprogramma voor de periode 2018-2022 staan concrete stappen die we de komende jaren willen gaan zetten, met accent op de 1^e de stap in de 2019.

Actielijnen met Uitvoeringsmaatregelen voor de 3 thema's:

Voor 3 thema's/actielijnen (Circulaire Economie, Klimaatbestendige gemeente en Energieneutrale gemeente) zijn uitvoeringsmaatregelen geïnventariseerd. Met de deelnemende ondernemers, inwoners en partnerorganisaties zijn enkele eerste prioriteiten bepaald:

Lage prioriteit
Gemiddelde prioriteit
Hoge prioriteit

Prioriteit (van samenwerkpartners)

Na duiding van het coalitieakkoord is in de onderstaande tabellen een richtjaar genoemd (wanneer pakken we de activiteit op) en is een raming gegeven van wat de activiteit in het werkprogramma betekent t.a.v. het benodigde extra budget. De raming van benodigde extra middelen is gebaseerd op inschatting van benodigde middelen om de maatregelen in de actielijnen uit te voeren.

Thema Circulaire Economie

Inzet uit bestaande middelen (bestaande capaciteit en budget):

- bestaand Afvalbudget,
- deel bestaand budget Ondernemersfonds²,
- deel EZ-budget,
- proeftuinen Mineral Valley Twente

In 2019 richten we ons met name op de gemeentelijke organisatie en bewustwording. Ook onderzoeken we de mogelijkheden voor optimalisatie van het afvalbeleid.

Lijst Uitvoeringsmaatregelen Actielijn Circulaire economie Twenterand		Wanneer richtjaar	Raming extra nodig budget
Circulair inkopen en circulair bouwen	1. Circulair inkopen en bouwen Kennis over circulaire producten en leren van circulaire producenten. De gemeente geeft het goede voorbeeld en maakt op regionaal niveau afspraken voor circulaire inkoop en circulair bouwen. Voorbeeld Energie-inkoop; Duurzaam Beton; etc.	2019	
Verbeteren inzamelstructuur	2. Verbetering inzamelstructuur Optimaliseren inzamelvoorzieningen/ inzamelstructuur van afval om hergebruik te verbeteren.	2025 30 kg/inw	
Lokale bedrijven	3. Ketens en samenwerken Het sluiten van regionale ketens en samenwerken is essentieel voor een circulaire economie. Samenwerking in Actielijn 4 van de Agenda van Twente e.a. zoals met Twence, Rova, Pioneering, Groene Metropool Twente, Mineral Valley Twente en Waterschap Vechtstromen.		
	4. Regionale kringlopen door circulaire ondernemers Structurele overlegvorm met ondernemers opzetten om uitvoeringsacties op te zetten. Stimulering en samenwerking.		

² De ondernemersverenigingen beslissen zelf over de besteding van gelden volgens de intentieverklaring Ondernemersfonds Twenterand.

	5. Aanstellen circulaire ambassadeurs Het circulair werken van bedrijven stimuleren. Lokale voorbeeld bedrijven positioneren.		
	6. Projecten deeleconomie Onderzoek naar mogelijkheden deelprojecten. Gezamenlijk gebruik en delen stimuleren (zoals deelauto's of gebruiksvorwerpen)		
	7. Bewustwording Het uitwisselen van kennis en het laten zien van goede voorbeelden stimuleert anderen.	2019	

Thema Klimaatbestendig

Inzet uit bestaande middelen (bestaande capaciteit en budget):

- De water gerelateerde activiteiten worden uit de bestaande budgetten GRP aangepakt (voorziening riolering)

In 2019 willen we de klimaat stresstesten gereed hebben en werken we in samenwerking (Twents Water Net) mogelijke aanpassing aan het veranderend klimaat uit.

Lijst Uitvoeringsmaatregelen Klimaatbestendig Twenterand		Wanneer richtjaar	Raming extra nodig budget
	1. Meer hitte en water in stad en dorp In het nieuwe GRP 2019-2023 wordt voor het gemeentelijke rioleringssysteem een stresstest wateroverlast uitgevoerd. Voor locaties, waar problemen gaan ontstaan, worden maatregelen uitgewerkt en opgenomen. Ook voor de onderwerpen meer hitte, meer droogte en verhoogde kans op overstromingen worden stresstesten uitgevoerd. Middels een risicodialogo willen we externe partijen betrekken bij de vraag in hoeverre de nadelige effecten moeten worden verzacht. Dit wordt in Twents waternet verband opgepakt.	2018 GRP 2019	(PM Hittestress)
	2. Klimaatbestendige inrichting openbare ruimte Vooral de openbare ruimte is een belangrijk focusgebied. Hoe kunnen we deze klimaatbestendig inrichten? Waar kunnen we overtollig water b.v. (tijdelijk) opslaan? De knelpunten worden met stresstesten in kaart gebracht en mogelijke maatregelen worden in de risicodialogo met externe partijen besproken. Dit wordt in Twents waternet verband verder uitgewerkt.	2019 ev	
	3. Waterbewustzijn: inzichtelijk maken mogelijkheden op eigen perceel Het is van belang om bewustzijn rondom klimaatadaptatie te vergroten, om samenwerking te stimuleren en vanuit kleine stappen te denken. Ook hiervoor komt een Twente brede aanpak.	2020	
	4. Vaker uitval van vitale infrastructuur en kwetsbare functies Knelpunten worden in kaart gebracht, zoals de uitval van bruggen, tunnels en snelwegen, maar ook de uitval van publieke gebouwen als zorginstellingen en scholen. Provincie gaat de dialoog faciliteren, waar Twenterand bij aan wil sluiten.		
	5. Verduurzaming van de landbouwsector Door veranderingen in temperatuur en neerslaghoeveelheden veranderen o.a. de mogelijkheden voor bepaalde teelten. De provincie en LTO gaan de mogelijkheden onderzoeken. Twenterand speelt zo nodig een faciliterende rol.		(ook via Mineral Valley Twente)
	6. Veranderende natuur Via dialoog met diverse partijen kansen en risico's in beeld brengen die natuur, water en beplanting bieden ten aanzien van klimaatverandering. (bijvoorbeeld eikenprocessierups...)		

Thema Energietransitie

Inzet uit bestaande middelen (bestaande capaciteit en budget):

- tot 2020 provinciale subsidie voor Energieloket 2.1 (DTT en zonnekaart Twenterand)
- deel bestaand budget openbare verlichting
- deel bestaand budget gemeentelijke bedrijfsvoering en energie-inkoop, restant budget Agenda duurzaam Twenterand 2016 -2017, bestaande duurzaamheidsreserve gemeentelijk vastgoed en provincie/ Elena-subsidie voor onderzoek gemeentehuis;
- Na 2020: Uitwerken van mogelijkheden voor inzet van het duurzaamheidsfonds voor de asbestsaneringsopgave (combinatie met zon op dak) en energie (isolatie woningen van eigenaren met beperkte draagkracht)

Vanuit het coalitieakkoord, maar ook vanwege de opgaven die uit het Klimaatakkoord bij gemeenten worden neergelegd, geven wij in 2019 prioriteit aan de activiteiten Energie in de Gebouwde omgeving en de activiteit regionale samenwerking via de Regionale Energie Strategie.

Lijst Uitvoeringsmaatregelen Energieneutraal Twenterand		Wanneer richtjaar	Raming extra nodig budget
Gebouwde omgeving	1. Inzet op activeren energiebesparen De mogelijkheden en voordelen om thuis en in bedrijven energie te besparen maken we nog beter zichtbaar. Hieraan werken we o.a. via het Energieloket en Duurzaam (t)huis Twente met onze lokale wooncoaches.	2018 ev	Vanaf 2020: € 15.000/jr (einde prov. subsidie energieloket)
	2. Aardgasvrije nieuwbouw Aardgasvrij bouwen wordt per 1-7 -2018 de norm. Daar waar we als gemeente een grondpositie hebben, lopen we vooruit op de nieuwe BENG - bouwnormen van 2020. Nieuwe bestemmingsplannen en inrichtingsplannen worden aangepast aan de duurzame ambitie.	1-7-2018 Per 2020	
	3. Verduurzamen huurwoningen Mijande Wonen werkt in hoog tempo aan het verduurzamen van haar huurwoningen. Via de prestatieafspraken met Mijande streven we naar verdere energiebesparing in de huursector.	2018 ev	
	4. Duurzame warmtevoorziening wijken In 2018 voeren we een eerste verkenning naar een duurzamere warmtevoorziening van wijken uit. Daarvoor formeren we een Lokale Regietafel Warmte met onze partners (Mijande Wonen, netbeheerders Cogas/Coteg en Enexis/ Enpuls, provincie NEO, DTT / lokale initiatieven, Stichting Pioneering en gemeente – team realisatie). Daarmee zoeken we naar een 1e pilot wijk voor een gebiedsgerichte wijkaanpak voor verduurzaming van de gebouwde omgeving (wijkwarmteplan). Later werken we verder naar een warmteplan voor de hele gemeente ³ (stappen om wijken duurzaam te verwarmen) die ook als input dient voor de omgevingsvisie.	2018 2019 2021 ⁴	€ 25.000/jr PM: raming proceskosten VNG: 1 fte per 8000 HH = 1,5 fte
	5. Verduurzamen maatschappelijk vastgoed Stapsgewijs werken wij aan het verduurzamen van onze gemeentelijke gebouwen én voor nieuwe maatschappelijke gebouwen. Duurzaamheid is vast onderdeel bij aanbestedingen.		PM
	6. Openbare verlichting Door geleidelijke vervanging van lampen van bestaande lantaarnpalen in de openbare verlichting door duurzame Ledverlichting krijgen we betere verlichting én minder energiegebruik.	2018 ev	(reguliere budgetten openbare verlichting)

³ Alle gemeenten worden geacht uiterlijk 2021 een warmte- en energievisie met planning voor aardgasvrije bestaande wijken klaar te hebben. De opgave voor het aardgasvrij maken van bestaande woningen is groot: (In Twenterand 13.609 woningen in 2050 aardgasvrij zou betekenen: 439 aan te pakken woningen per jaar vanaf 2019).

⁴ De doorlooptijd naar een warmtevisie en –plan is minimaal 3 jaar

Opwek hernieuwbare energie	7. Opwek hernieuwbare energie, (regionale) kaders voor grootschalige energie opwek We werken samen naar een regionale Landschappelijke Kansenkaart voor de energietransitie en onderzoeken daarbij regionaal de mogelijkheden. Op 16 ha Oosterweilanden realiseren we een zonnepark.	2019	via de TES ⁵ : € 15.000
	8. Stimuleren lokale initiatieven Wij stimuleren en ondersteunen lokale initiatieven (energiecoöperaties) die zich vormen - Zonnekaart Twenterand - Stimuleren lokale initiatieven	2019	zonnekaart vanaf 2020: € 2000/jr € 5000/jr
Bedrijven (MKB en landbouw)	9. Formule Duurzaam (t)Huis ook voor bedrijven We maken mogelijkheden zichtbaar om verduurzaming van bedrijven te versnellen		PM Totaal Energie bedrijven: € 15.000/jr
	10. Stimuleren zon op (agrarische) bedrijfsdaken Proactief bedrijven benaderen en stimuleren initiatieven voor zon op dak.		(combinatie met asbestsanering)
	11. Toezicht en handhaving implementatie energiemaatregelen bij bedrijven Toezicht en handhaving implementatie energiebesparende maatregelen bij bedrijven, via ODT.	2019	bestaand budget via ODT
	12. Voorbeeldfunctie en kennisdelen ondernemers Wij vragen lokale ondernemers uit de focusgroep duurzame ondernemers om zich aan te sluiten bij de Energie Koplopers Overijssel (EKO) en NEO en zo een voorbeeldfunctie willen vervullen voor andere lokale ondernemers.		
	13. Gebiedsgerichte aanpak bedrijventerreinen In de samenwerking met TES en NEO organiseert het bedrijfsleven samen met de regiogemeenten en de provincie bijeenkomsten op bedrijventerreinen om ze te helpen met energie besparen en het verbeteren van hun energiehuishouding.		
Mobiliteit	14. Ondersteunen duurzame mobiliteit We onderzoeken mogelijkheden op lokaal niveau.		
Algemeen	15. Voorlichting financiële stimulering We zetten extra in op communicatie over de verschillende beschikbare financiële regelingen zowel voor woningeigenaren als voor bedrijven. Zoals de energiebespaarlening Overijssel en diverse landelijke regelingen. En we zoeken naar aanvullende mogelijkheden.		
	16. Agendasetting, activeren, bewustwording (Communicatie) Het beter zichtbaar maken van de doelen, focus, noodzaak en voordelen van de Energietransitie is belangrijk. Dat kan bijvoorbeeld via: • Activeringscampagne • Duurzame huizen- en bedrijvenroute • Samenwerking met scholen • Samenwerking met partners	2019	€ 5000/jr

Thema overstijgende ambities

Naast de uitvoering van acties in de 3 thema's zijn 2 aandachtspunten voor de Agenda genoemd die thema overstijgend zijn:

⁵ In de Twentse Energie Strategie (TES) zijn energieprojecten opgenomen die aansluiten bij het beleid van Twenterand. Van gemeenten wordt een regierol verwacht voor lokale energie en warmtevisies én vanaf 2018 samenwerking in regio's voor de klimaat- en energieopgave voor bijdrage aan de landelijke opgave.

Samenwerking is essentieel: Samenwerken vormgeven door te doen (Samen Duurzaam Doen!)

Onze partners in het ontwikkelprogramma Agenda Duurzaam Twenterand zijn: onze inwoners (o.a. dorpsraden en (sport)verenigingen), lokale (agrarische) ondernemers, LTO Twenterand, Mijande Wonen, de vrijwillige Wooncoaches en Stichting Duurzaam (t)huis Twente, Scholen, netwerkbeheerders Cogas/Coteq en Enexis, Stichting Pioneering, Waterschap Vechtstromen, Provincie Overijssel, ROVA en Twence, Regio Twente, NMO-Overijssel en initiatievenmakelaars, Stimuland, Landschap Overijssel, VNO-NCW en collega's binnen de gemeentelijke organisatie. Om te komen tot een uitvoering die gedragen wordt door de partners die in de fase van het opstellen van het Koersdocument van de Agenda Duurzaam Twenterand hebben meegedacht en gesproken, is blijvend aandacht nodig voor communicatie, participatie en het ondersteunen van (inwoners)initiatieven. Pas dan kan de gemeente partner zijn in de uitvoering i.p.v. trekker voor alle projecten. In de Agenda Duurzaam Twenterand zijn als 'thema-overstijgende' ambities genoemd:

- Samenwerken vormgeven door te doen: Samen Duurzaam Doen
- Kennisdelen
- Duurzaamheid in Twenterand meer zichtbaar maken
- Gebruik de veranderopgaven voor de 3 duurzaamheidsthema's als input voor de veranderopgave van Omgevingswet en het ruimtelijk beleid
- Regionale samenwerking voor visie en aanpak op de 3 thema's
- Aandacht voor Scholen en Jeugd
- Financiële stimulering

Gezamenlijk met de partners is koers gekozen en zijn doelen voor Twenterand (als stip op de horizon) bepaald met de input uit de verschillende bijeenkomsten in 2017-2018. De deelnemers hebben aangegeven bij welke acties zij als Twenterandse ondernemers, inwoners en partnerorganisaties willen en kunnen aanhaken. De ambities kan de gemeente namelijk niet alleen realiseren. Initiatieven van inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners zijn onmisbaar. Ondertussen zijn we natuurlijk al wel aan de slag. Bestaande en nieuwe activiteiten hebben een plaats in de Agenda. Dit gezamenlijke proces is daarbij onderdeel van het beoogde resultaat van het gezamenlijk werken aan de opgaven en lokaal beweging stimuleren. Tijdens de bijeenkomsten werd nog meer zichtbaar dat (vooral) enkele ondernemers al ver zijn met het onderwerp (in hun bedrijfsvoering en bijvoorbeeld met zon op daken). Spontane acties en activiteiten laten zien dat duurzaamheid in Twenterand (steeds meer) leeft en dat inwoners betrokken zijn. Voorbeelden daarvan zijn het Symposium van de Bedrijfsverenigingen BBV en IKVO, acties zoals Earth Hour en de Buurkracht Klimaatstraat Zuidmaten Den Ham en Duurzame Scholen. Ook beginnen zich initiatieven voor het oprichten van energiecoöperaties te vormen⁶. Als gemeente kunnen we trots zijn op het enthousiasme en de mooie initiatieven uit onze gemeente en daar een zichtbaar platform aan bieden. Daar ligt een belangrijke rol voor communicatie, bijvoorbeeld via een platform of website (PM) voor participatie. Dit kan ook ingezet worden voor de samenwerking, het kennisdelen en zichtbaar maken van duurzame initiatieven en de inzet op participatie bij inwonersinitiatieven en inwonersbetrokkenheid, het stimuleren en motiveren en het zoeken naar mogelijkheden voor financiële stimulansen.

Zichtbaar Maken

Het beter zichtbaar maken van alle acties (lokaal / regionaal) en lokale projecten (op een kaart) draagt bij aan meer bewustwording. Beweging en versnelling kan op gang worden gebracht door het zichtbaar maken van die samenwerking en de samenhang op verschillende niveaus. Daarmee kan het (lokaal) netwerk continu versterkt en uitgebouwd worden o.a. via thematafels en bijeenkomsten.

⁶ In Overijssel zijn al ruim 80 lokale energie initiatieven. Soms is DZH het vehikel voor het realiseren of behoud van leefbaarheid en voorzieningen in de kern, bijvoorbeeld Duurzaam Vasse, Dorpsraad Vroomshoop. Via de initiatievenmakelaars - IM@overijssel - kunnen initiatieven inhoudelijk ondersteuning krijgen. Financieel kunnen initiatieven uit de provinciale subsidieregeling Lokale energie-initiatieven een bijdrage krijgen (die kan oplopen tot maximaal € 100.000). Zie ook: <https://www.hieropgewekt.nl/initiatieven/overijssel>.

Door in gesprek te blijven ontstaat ook beter inzicht in de barrières die kunnen bestaan voor de verschillende lokale initiatieven. Waar mogelijk kunnen we dat makkelijker maken door Samen Duurzaam Doen.

Koppelkansen

We gaan in gesprek met de verschillende partners met de vraag: Waaraan willen jullie met ons samenwerken en hoe willen jullie samenwerken? Met enkele partners kunnen we afspraken vastleggen in samenwerkingsconvenanten: bijvoorbeeld met Cogas/ Coteq, Prestatieafspraken Mijande Wonen, Enexis/ Enpuls, het Provinciaal programma NEO⁷, Waterschap Vechtstromen, samenwerkingsovereenkomst DTT, Twence als duurzaamheidsbevorderaar, DVO Rova en via deelname aan regionale projecten zoals de Twentse Energie Strategie en het Twents Waternet. En ook met onze inwoners en lokale ondernemers trekken we samen op.

Gemeente Duurzaam

Voor de bedrijfsvoering en uitvoering van gemeentelijke taken door de gemeentelijke organisatie zijn de acties samengevat:

- Uitdragen van onze ambitie voor Duurzaam Bouwen bij gemeentelijke grondpositie
- Verder verduurzamen van het gemeentelijk vastgoed en energiebeheer
- Duurzaam inkoop en aanbesteden (regulier werk)
- Verduurzaming openbare verlichting (regulier werk)
- Duurzame Energie inkoop (gas en elektriciteit)
- Duurzaam aanbesteden voor nieuwe gebouwen en renovaties
- Klimaatbestendig en duurzamer inrichting van de openbare ruimte
- Duurzame (gebieds)ontwikkeling en bouwen – kansen benutten:
- Opnemen van eisen in koopovereenkomst bij overdracht en/of uitgifte grond;
- Uitwerken duurzaamheidsthema's op stedenbouwkundig niveau
- Sanering asbestdaken stimuleren en kansen energie benutten
- Biodiversiteit bevorderen in beheer openbaar groen i.r.t. water

⁷ De provincie Overijssel heeft in februari 2017 het Programma Nieuwe Energie Overijssel (NEO) vastgesteld en vraagt de gemeenten in Overijssel om hun duurzaamheidsplannen hierop af te stemmen. Jaarlijks worden afspraken gemaakt en kansen voor samenwerking besproken. Het programma NEO is bedoeld om gezamenlijk in Overijssel op te trekken en door middel van het afstemmen van lokale en regionale plannen en initiatieven op de provinciale plannen om effectiever middelen in te kunnen zetten en resultaten te behalen. Het programma kent een investeringsvolume van 2-3 miljard over de periode 2017 tot 2023. Middelen in het programma NEO vragen in de regel cofinanciering.

Organisatie en Monitoring voortgang

Bij het bespreken van het Koersdocument heeft de raad laten zien veel waarde te hechten aan participatie, draagvlak en samenwerking met partijen buiten het gemeentehuis. Naast de interne organisatie betekent dat ook aandacht en inzet voor de organisatie met externe partners in het Ontwikkelprogramma. We proberen de activiteiten uit het Ontwikkelprogramma intern voorlopig zoveel mogelijk op te pakken met de beschikbare personele capaciteit, via Programmasturing en het Ontwikkelprogramma. De samenwerking met externe partners vraagt inzet op communicatie en participatie (ruimte voor lokale initiatieven) en integraler leren kijken naar koppelkansen. Een mogelijkheid voor de samenwerking met externe partners is het organiseren van enkele bijeenkomsten op locaties buiten het gemeentehuis i.s.m. de partners van de Agenda Duurzaam Twenterand, met mogelijkheden om elkaar te ontmoeten en informatie te delen.

Het Monitoren van de doelen is van belang om te weten waar we staan en wat er nog te doen is om de doelen te bereiken. Bovendien kan het helpen om anderen te stimuleren door te laten zien dat we op de goede weg zijn. We gebruiken zoveel mogelijk landelijke data:

- Voor het meten en monitoren van het energiegebruik en de opwek duurzame energie wordt gebruik gemaakt van de data en monitoring van de landelijke Klimaatmonitor (www.klimaatmonitor.databank.nl). Voor projecten grootschalige opwek houden we de RVO-data voor SDE subsidie in Twenterand bij (<https://ez.maps.arcgis.com/apps/Minimalist/index.html?appid=ff99c7ae9b804e92a6ab6bf2b6101a98>)
- Klimaatadaptatie: via de www.klimaatteffectatlas.nl en de stresstesten.
- Circulaire economie: Grondstoffenmonitor (ROVA)

De raad wordt jaarlijks via de P&C cyclus (in de jaarrekening) op hoofdlijnen geïnformeerd over de stand van zaken. Elke 2 jaar worden resultaten uitgebreider gemonitord en gerapporteerd en wordt een herzien en aangevulde uitvoeringsagenda gepresenteerd. Zoveel mogelijk in cijfers (kwantitatief), en ook kwalitatief.

Overige opmerkingen

Kansen en risico's: de investeringsbeslissingen worden slechts voor een klein deel door de gemeente genomen. De grote afhankelijkheid van de inzet en investeringen van andere partners is een risico voor het realiseren van de ambities.

Een ander risico en/of kans is de snel wijzigende wet- en regelgeving (zoals actueel de Wet VET, de Klimaatwet en het Klimaatakkoord, veranderingen in de salderingsregeling en energiebelasting enz.) en nieuwe landelijke instrumenten (zoals gebouwgebonden financiering, subsidiebudgetten enz.) Duurzaamheid heeft veel relaties met andere gemeentelijke programma's zoals Economie⁸ (Platteland, arbeidsmarkt); Fundament – Bedrijfsvoering (inwoner)participatie en Kernbudgetten/aanjaaggeld initiatieven. In afstemming moeten de programma's elkaar versterken.

Middelen

Onze ambities zijn hoog⁹. Om stappen te kunnen maken en te versnellen moet een aanzienlijke inspanning verricht worden, met inzet van bestaande én extra (financiële) middelen. Voor de uitvoering is eerst gekeken naar mogelijkheden binnen bestaande budgetten. Voor de thema's Klimaatadaptatie en Circulaire economie zijn bestaande middelen beschikbaar. Op het gebied van de Energietransitie zijn echter nauwelijks tot geen bestaande middelen beschikbaar om de nieuwe opgaven en activiteiten goed op te pakken. De beschikbare middelen sluiten op dit moment nog niet aan bij de ambitie. Een extra inzet is daarvoor noodzakelijk.

⁸ Zie Economische impactstudie energietransitie, Overijssel 2016;

<https://www.ser.nl/nl/publicaties/adviezen/2010-2019/2018/energietransitie-werkgelegenheid.aspx>

⁹ Zie het Coalitieakkoord 2018 -2022: Energiebesparing en verduurzaming is 1 van de pijlers.

Voor uitvoering van specifieke projecten uit de Agenda waarvoor bestaande budgetten ontbreken of onvoldoende zijn (bijv. het warmteplan voor de gebouwde omgeving) leggen wij daarom de raad het voorstel voor om budget beschikbaar te stellen. Gezien onze duurzame ambities uit het coalitieakkoord én gezien de nieuwe taken die landelijk op het gebied van de energietransitie bij gemeenten worden gelegd (regierol gebouwde omgeving en de regionale energiestrategieën) die al op korte termijn actie vragen, is in 2019 extra budget nodig om hierin een 1e stap te kunnen zetten en in te kunnen zetten als cofinancieringsgelden.

De intentie is deze extra middelen in 2019 als volgt in te zetten:

	2019
Energie gebouwde omgeving (1 ^e stap naar warmteplan)	€ 25.000
Stimuleren lokale initiatieven	€ 5.000
Communicatie	€ 5.000
Regionale energie Strategie	€ 15.000
Totaal 2019	€ 50.000

Toelichting;

Energie gebouwde omgeving: Er moet veel gebeuren op het gebied van energiebesparing in de gebouwde omgeving, zowel voor woningen als voor bedrijven. Om de omslag naar aardgasvrije wijken te laten slagen is een gestructureerde aanpak en lokaal maatwerk nodig.¹⁰ Gemeenten krijgen daarin een regierol. Alle gemeenten worden geacht uiterlijk 2021 een warmteplan met planning voor aardgasvrije bestaande wijken klaar te hebben. De eerste stap moeten we daarvoor in 2019 zetten.

Stimuleren lokale initiatieven: De raad heeft uitdrukkelijk aangegeven de Agenda in samenwerking met de samenleving te willen opzetten én uitvoeren. Dit past ook bij de ambitie uit het coalitieakkoord voor de bestuursstijl en inwonerp participatie.

Communicatie: om de doelen van de Agenda dichterbij te brengen en inwoners en ondernemers mee te nemen in de versnelling, is het belangrijk dat daar communicatie op wordt gericht.

Regionale energie Strategie: In het Klimaatakkoord krijgen Regionale Energie Strategieën (RES) een stevige positie. De RES richt zich voornamelijk op de opgave hernieuwbare elektriciteit op land en de opgave hernieuwbare warmte met de daarbij nodige infrastructuur, opslag (en gebouwde omgeving). Met de RES krijgen regio's de ruimte om naar eigen inzicht hun opgave qua omgevingsbeleid voor meer hernieuwbare energie (hernieuwbare elektriciteit en hernieuwbare warmte) concreet te beleggen, waarbij participatie van burgers een elementair onderdeel is. Eind 2019 moet duidelijk zijn hoe de regio's invulling geven aan de landelijke opgave.¹¹

In 2019 komen wij met een voorstel voor structureel meerjarig budget voor uitvoering van de Agenda voor de jaren na 2019. Voor de uitvoering van de Agenda verwachten wij totaal jaarlijks minstens 50.000 euro aan financiële middelen nodig te hebben. De financiële middelen zijn vooral nodig voor materiële kosten, mogelijkheden voor stimulering¹² en procesgeld voor (externe) procesbegeleiding. Daarbij zoeken we zoveel mogelijk aansluiting bij het programma NEO en Energiefonds Overijssel en landelijke regelingen. Aangezien deze meestal uitgaan van cofinanciering zal dat zonder eigen investeringsruimte een lastige zoektocht zijn.

¹⁰ <https://vng.nl/onderwerpenindex/milieu-en-mobiliteit/energie-en-klimaat/sectortafel-gebouwde-omgeving>

¹¹ <https://vng.nl/regionale-energiestrategie-voor-gemeenten>

¹² Bijvoorbeeld uit het duurzaamheidsfonds, zodat inwoners kunnen gaan investeren (bijvoorbeeld in woningisolatie en zonne-energie)